Minister Zdrowia

ZPN.050.14.2025.KM
Warszawa, 03 lipca 2025

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na oświadczenie złożone przez senatora Stanisława Gawłowskiego podczas 36. posiedzenia Senatu RP w dniu 11 czerwca 2025 r., w sprawie wprowadzenia kompleksowych i systemowych działań promujących zdrowe wybory konsumenckie w zakresie żywności i napojów, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Stosowana od 1 lipca 2020 r. tzw. nowa matryca stawek VAT wprowadziła do ustawy o VAT m.in. nowe wykazy towarów i usług opodatkowanych stawkami obniżonymi (5% i 8%) oparte o nowy sposób identyfikowania ich na potrzeby opodatkowania VAT. Nowe regulacje polegają na odejściu od stosowania do ww. celów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU 2008) na rzecz, co do zasady, Nomenklatury scalonej (CN) lub Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB) w zakresie towarów oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU 2015) – w zakresie usług.

Podstawowymi celami ww. ustawy w zakresie stawek podatku VAT było – w obszarach, w których było to realnie możliwe – uproszczenie systemu stawek VAT (zapewnienie prostoty, przejrzystości i przyjazności w stosowaniu), w tym eliminacja (tam gdzie było to możliwe) istniejących niekonsekwencji i nieracjonalności w stawkach VAT oraz wprowadzenie instrumentu (wiążącej informacji stawkowej) ułatwiającego podatnikom stosowanie przepisów dotyczących stawek podatku VAT i zapewniającego im odpowiednią ochronę.

Zgodnie z intencją ustawodawcy, uproszczenie wprowadzonego systemu stawek przejawia się m.in. w stosowaniu takiej samej stawki podatku dla całych grup towarowych (według

telefon: +48 22 250 01 46
adres email: kancelaria@mz.gov.pl
www.gov.pl/zdrowie

ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

zasady: taka sama stawka dla takich samych/podobnych towarów/usług). Wyłączenia dla stawek obniżonych w zakresie danych grup towarowych stosowane były wtedy, gdy było to uzasadnione np. względami budżetowymi lub innymi czynnikami (np. odmienną budową i systematyką CN oraz PKWiU).

Generalnie, zgodnie z obecnie obowiązującym systemem stawek VAT w Polsce, większość produktów spożywczych (podstawowe artykuły żywnościowe, w tym żywność nieprzetworzona lub niskoprzetworzona) opodatkowana jest stawką VAT w wysokości 5%. Stawka 8% obejmuje niektóre produkty z kategorii żywności przetworzonej, zaś stawką 23% opodatkowane są przykładowo napoje alkoholowe oraz kawa, herbata sklasyfikowane do działu CN 09.

Co istotne, prowadzenie polityki fiskalnej dotyczącej produkcji i obrotu produktów spożywczych szkodliwych w nadmiarze dla zdrowia, może sprzyjać udokumentowanemu obniżeniu ich konsumpcji, a co za tym idzie korzystnie wpływać na stan zdrowia społeczeństwa. Wielokrotnie w korespondencji kierowanej bezpośrednio do Ministerstwa Finansów, Ministerstwo Zdrowia deklarowało chęć współpracy przy pracach dotyczących identyfikacji produktów spożywczych, dla których rekomendowana byłaby zmiana stawki VAT ze względu na ich wpływ na zdrowie (tzn. zawierające znaczne ilości cukrów prostych, soli bądź tłuszczu) .

Już w 2017 r. wskazywano, że trendy spożycia produktów o wysokiej wartości odżywczej, z punktu widzenia profilaktyki zdrowotnej nie są satysfakcjonujące, co wiązało się z koniecznością intensyfikacji działań w tym obszarze. Podkreślano, że Polska jest krajem rolniczym o dużej produkcji świeżych owoców i warzyw, a zmiana systemu podatkowego mogłaby przynieść podwójną korzyść, zarówno dla zdrowia, jak i gospodarki krajowej.

Również w kontekście zasad opodatkowania wód mineralnych, Ministerstwo Zdrowia przekazało do Ministerstwa Finansów stanowisko w przedmiotowej sprawie , w którym wskazano, że w ramach koncepcji całościowego podejścia do zdrowia ważna jest spójna polityka międzysektorowa w zakresie konieczności ograniczenia promocji produktów niekorzystnych dla zdrowia. Wskazywano wówczas, że woda niewątpliwie należy do katalogu produktów spożywczych pierwszej potrzeby i w konsekwencji powinna zostać objęta preferencyjną stawką VAT. Zależy nam bowiem na tym, aby woda była napojem pierwszego wyboru w chwili zaspokojenia pragnienia/uzupełnienia płynów. Ministerstwo Zdrowia wskazało wówczas, że konkurencyjna cena wody butelkowanej jest więc szczególnie ważnym elementem w promowaniu spożycia tego napoju.

Dostosowana do sytuacji zdrowotnej polityka fiskalna może wpływać na trendy żywieniowe w społeczeństwie, a tym samym przyczyniać się do poprawy zdrowia populacji

telefon: +48 22 250 01 46
adres email: kancelaria@mz.gov.pl
www.gov.pl/zdrowie

ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

w naszym kraju. Działania te mają szczególne znaczenie w zapobieganiu problemu otyłości, zwłaszcza wśród osób młodych oraz o niskich dochodach, dlatego też zapisy dotyczące polityki fiskalnej znalazły swoje odzwierciedlenie w dokumentach o charakterze strategicznym dla ochrony zdrowia (m.in. Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020 oraz 2021-2025, Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030 czy Narodowym Programie Chorób Układu Krążenia na lata 2022-2032).

Odnosząc się zaś do kwestii wyłączenia z opłaty cukrowej części segmentu słodkich napojów uprzejmie wyjaśniam, że pierwotny projekt opracowany przez Ministerstwo Zdrowia, który został skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych, nie uwzględniał preferencyjnego traktowania napojów, w których udział masowy soku owocowego, warzywnego lub owocowo-warzywnego wynosi nie mniej niż 20% składu surowcowego . Należy zaznaczyć, że projekt ten został przekazany do konsultacji z szerokim gronem reprezentatywnych organizacji producentów, a zmiany w projekcie przekazanym na dalsze ścieżki legislacyjne, były kompromisem wypracowanym z branżą w toku konsultacji projektu.

Odnosząc się zaś do kwestii oceny skuteczności przepisów wprowadzających tzw. opłatę cukrową od napojów, uprzejmie informuję, że w pierwszym roku obowiązywania tego przepisu odnotowano znaczący wzrost cen słodzonych napojów bezalkoholowych oraz jednoczesny spadek popytu na te produkty. Jednakże eksperci wskazują, że mniejsza ich konsumpcja w tym okresie to także efekt pandemii COVID-19 (przepisy zostały wprowadzone w 2021 r.) oraz niższych temperatur powietrza niż w latach poprzednich.

Chcąc ocenić skutki wprowadzenia „opłaty cukrowej" bardziej długofalowo, w ramach realizacji Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 zaplanowano przeprowadzenie przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego Państwowy Zakład Higieny – Państwowy Instytut Badawczy w roku 2022 oraz 2025 badania preferencji konsumentów dotyczących wyborów żywieniowych po wprowadzeniu opłaty cukrowej od napojów słodzonych oraz wyborów dostępnych na rynku produktów słodkich na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych Polaków.

W tym miejscu informuję, że aktualnie nie są prowadzone prace mające na celu rozszerzenie opłaty cukrowej na inne grupy środków spożywczych.

Odnosząc się zaś do kwestii napojów alkoholowych uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności

(…)[1], podawanie wykazu składników oraz informacji o wartości odżywczej, o których mowa w art. 9 ust. 1 lit. b i l, nie jest obowiązkowe w odniesieniu do napojów o zawartości alkoholu wyższej niż 1,2 % objętościowo.

Napoje alkoholowe są źródłem kalorii (1g etanolu dostarcza 7 kcal), o czym nie wiedzą wszyscy konsumenci. Ponadto, napoje alkoholowe mogą zawierać w swoim składzie dodatki w postaci soków, syropów, cukru, słodu, a także barwników, które mogą podwyższać wartość energetyczną napojów, a tym samym sprzyjać dodatniemu bilansowi energetycznemu. Spożywanie produktów zawierających znaczną ilość substancji dodatkowych, tj. barwniki, aromaty, konserwanty, może działać drażniąco na błonę śluzową przewodu pokarmowego, a także sprzyjać występowaniu odczynów alergicznych. Informowanie o składnikach i wartości odżywczej stanowi działanie w ramach kompleksowej strategii informowania i edukowania konsumentów na temat alkoholu. Konsumenci mają prawo wiedzieć, jakie składniki zawierają napoje alkoholowe, które piją.

Już w 2017 r. Komisja Europejska opracowała Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie obowiązkowego podawania wykazu składników i informacji o wartości odżywczej na etykietach napojów alkoholowych. Można zapoznać się z nim na stronie internetowej pod adresem: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0058. Ministerstwo Zdrowia monitoruje postępy Komisji Europejskiej związane z pracami nad wdrożeniem etykietowania napojów alkoholowych, zarówno w kontekście oznaczeń zdrowotnych, jak i oznaczeń dla konsumentów – informujących m.in. o wykazie składników i wartości odżywczej. Z kompleksowym podsumowaniem informacji w tym zakresie można zapoznać się w opracowaniu opublikowanym na stronie internetowej Parlamentu Europejskiego pod adresem: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690563/EPRS_BRI(2021)690563_EN.pdf .

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad opracowaniem nowej edycji Narodowego Programu Zdrowia na lata 2026-2030. Tylko działania realizowane w sposób ciągły, zaplanowany i konsekwentny, przyniosą oczekiwane efekty w zakresie poprawy jakości życia związanej ze zdrowiem i zapobieganiem chorobom.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

[1] (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, z późn. zm.)